

EKOTASAREN KONTRAKO PROTESTAK

Bretainiaren kolera gorria

30.000 langile, nagusi, laborari txiki eta handi, arrantzale, artisau zein funtzionarioik hartu zituzten Kemper-eko karrikak iazko azaroan. Analistak argiki mintzatu ziren: bat-bateko leherketa inkoherente hark ez zuen segidarik izanen. Bi asteren buruan 40.000 lagun elkartu ziren Karaez-en.

| ERWAN KERNE |

Argazkiak: Bruno Pélican

Ekotasak, teoriar, trenbidea erraztu beharko luke; baina SNCF-k ez du lanik aurreikusten eta Bretainia zokoratuago geratuko litzateke, inork baino gehiago pagatu ondoren. Zentzugabekeria horrek piztu du bretainiarren haserrealdia.

BURGOSKO AUZO BATEN borrokaren aldeko elkarretaratzeak antolatu ditugu ez aspaldi gurean. Bretainiako masa-fenomeno berri honetaz zer dakigu ordea? Zerk du Breizheko jendartea plazak hartzera bultzatu? Zertara datoz txano gorri horiek buruan? Eta batez ere, zer dira eskatzen ari manifestariak?

Egin dezagun atzerako jauzia, afera argitze aldera: 2009ko otsailean,

1.000 enpresaburu txiki bildu ziren ekotasaren kontra protesta egiteko. *Le Monde*k salbu, komunikabide frantses guztiek aipatu gabe utzi zuten berria.

Ekotasak, teoriar, trenbidegarraioa erraztu beharko luke, karburoa eta errepideak zerga berriaz zamatuz. SNCF-ek (Frantziako trenbide konpainia) alta, ez du bere hedapenaren bideratzeko lanik

aurreikusirik, eta honenbestez Bretainia zokoratuagorik geldituko litzateke, hori bai, inork baino gehiago pagatuz. Zentzugabekeria horren aitzinean, 2013ko ekainean 18 enpresarik luzatu zituzten honako eskakizun hauek: Bretainiako ekonomia lehenestea –lurpeko ekonomia %25ekoa da, Frantziako batez besteko %15aren aldean–; zinezko deszentralizazioa, eskual-

deak ekonomia goberna dezan; eta esperimentatzeko eskubidea.

Bonedou Ruz buruan, frantses zergari sua

Agorrilean laborari, garraiolari, ofiziale eta langileak elkartu ziren Pennar-Bed-en, eta ekotasa biltzeko erakia zen lehenbiziko ataria eraitsi zuten. Hor ziren agertu txano gorriak lehen aldiz... hamazazpigarren mendeaz geroztik.

1675ean herritarrek matxinatu egin ziren Louis XIV.aren aurka, zerga berriak inposatu nahi izan baitzizkien, Britainiako Parlamentuaren adosmenik gabe. *Bonedou Ruz*-en matxinada deitu zioten bretainieraz, matxinoek txano gorria baitzuten ezaugarri. Azken buruan Frantziako Gobernuari atzera eginarazi zioten.

Iazko uda eta udazken guztian zehar beste atari batzuk erori dira lurrera, elkarretaratze ikusgarrietan; ehunka kamioi eta traktore, eta haien erremolkeak jaurtigaiez beterik: azalore, belar-pilota eta arrautza. Urriaren 26an poliziaren eta manifestarien arteko gatazka bortitzen ondorioz,

80 zibil zauriturik suertatu ziren, batzuk larriki. Gertaerek lastertasun handia hartu zuten geroztik. Txano gorriak ugaritzen hasi ziren orotan gaindi, eta matxinada moderno horren antolaketak sendotzera egin zuen. Horren aitzinean, gobernuak ohiko dituen kriminalizatze saioak abiatu zituen. Kemperren manifesta-

Frantziar sindikatuek ez dute bretainiarren arteko elkartasuna ulertzen. Haien bazkideei eskatu zieten patronalarekin junta ez zitezela, arrakasta txikiz

zioa adibidez, lasaia izan zen, marinel eta laborariek hala eskaturik. Gazte guti batzuek CRS poliziak zirikatu zituzten, edo zuzenago erran behar da antidisturbioak hor zirela probokatzeko; dena bale baita txano gorriak bortizkeriarekin lotzeko. Pentsan erreportaje apokaliptikoak eman zituzten: txano gorri maskara-

tuak, bandera zuri-beltzak airean eta hiriko gerrilla. Barraskilo operazioak ere izan dira hala ere, auto, kamioi eta traktore ilara luzeak emeki-emeki gidatuak. Usu, autobideetako sarretan bukatzen dute, eta bertan ekotasa-atariari su emana da. Deialdiak ostrikultoreek, edo zerri-hazleek, edo kontserbetako langileek dituzte egiten, bakoitzak bere aldia.

Ekintzen arrakastak dardara eragin du paristar botere-guneetan, eta ez gobernuarenean soilik: frantziar sindikatuek ez dute bretainiarren arteko elkartasuna ulertzen. Haien bazkideei eskatu zieten patronalarekin junta ez zitezela... arrakasta txikiz. 15.000 txano gorri bildu ziren egun berean, 1.500 bat lagun eskas elkartu ziren kontra-manifestazioan, sindikatuek deiturik. Alta, badira langile eta sindikalista franko Bretainian, bai eta gero eta langabetu gehiago ere, Parisek edo multinazionalen harturiko erabakien ondorioz izan baita kaleratze franko eskualdean: Marine Harvest, Alcatel, PSA... Ordea, balirudike sindikatuak ez direla horren jakinean egon orain artean.

Kalean da

aizu!

- Imanol Epelde arin-arin
- Esa: Lasaitasunan, lasaitasunik ez
- Martxuka, ezohiko denda
- Erribera 13ren azken egunak
- Kafekonpon, konponketak lagun artean

Urte osoko harpidetza (Hego Euskal Herria eta Espainia) **29 €**

aizunet.org

Txano gorriak ikur bilakatu dira protestetan. XVII. mendean, zerga berriak jarri zizkielako bretainiarrek Luis XIV. aren kontra oldartu ziren, eta matxinoek txano gorria zuten ezaugarri.

Mugimendua, berriz, bere eskakizunak artikulatzen zihoan. Azaroaren 15ean *Bretainian bizi, erabaki eta lan egin* kolektiboak bere xedeak deklaratu zituen: Bretainiako bideak doan, eta ekotasaren behin betiko ezeztatzea; Dumping sozialaren bukaera, bai eta ekonomia bretainiarren esparru osoak kaltetzen dituzten konkurrentzien distortsioen deuseztatzea ere, milaka langabetu eragiten baitituzte; eta indar sortzaileei bide ematea, hurbileko tresna gehiago emanez eta traba administrazioak txikituz.

Ohar soziolinguistikoa: komunikazio guztiak elebitan egin izan dira.

Iraultza hobe baten menturan

Txano gorriarena ez da keinu historiko bakarra: *Arranguretako kaierak* ere zabaldu dira, frantses inkontzientean suposa dezakeen guztiarekin.

Iraultza garaian horrelako kaierak zabaldu ziren, erregimen berriaren atarian. Bertan, herritarrek sistema zahar pipiatuaren kontrako kexak ezarri zituzten, erregetza kentzeko ere balio izan zutenak. Oraingoan, Bretainia guztiko txano gorrien 40 komitek bilduko dituzte herritarren iradokizunak herrialdez herrialde, iraultza berriaren prologo gisa.

Halaber, martxoaren 8rako Estatu Orokorretara ere deituak dira hiritarrek Karaezen, munta handiko deialdia, antolatzaileen arabera.

1789an bezala, inposatzeko ordeztutea eskatzen zaio botereari orain. Tokian tokiko aberastasuna sortzen laguntzen dutenekin bat lanean aritzea gomendatzen dute,

eskualdeari Pariseko teknokratek aitzinetik pentsatu eta diktaturikoak behartzeko partez. Mezuak argiak dira: “Utz gaitzazue gure aferez arduratzen”, “Herria azkar dezagun”.

Frantziak, bere menpean diren herriak atzartzearen beldur baita beti, fitxa ekonomikoa mugitu du azkenean: Jean-Marc Ayrault Lehen ministroak *Etorkizuneko Ituna 2014-2020* izenpetu zuen Rohazhon-en iazko azaroan.

Sei astez zirrimarratua, eta txano gorriekin batere kontsultatu gabe. Itunaren bidez 2.000 milioi euroko laguntza hitz eman du: diruztatze berriak eta lehenagotik aginduak ziren kredituak barne hartuz. Tokiko ekonomiaren gako diren hiru alorretako berregiturei eragingo lieke, agro-elikadura, telekomunikazioak eta autogintza. Azken bi sektoreak estatuaren erabakien menpe daude.

Martxoaren 8rako Estatu Orokorretara deituak izan dira hiritarrek Karaezen, munta handiko deialdia, antolatzaileen arabera

Bestalde, François Hollandek eskualdeen murriztea aipatu du, Bretainiarendako onuragarri izan daitekeen neurria bateratze bidean: Departamendu historiko guztiak bat eginik eskualde bakarrean. Baina Lehen Ministroak errotik errefusatu zuen berehala aukera hori.

Aurten zer?

Bretainiarrek Frantziaren menpekotasun luzea jasan dute. Independentista edo autonomista gutxiengo bat kendurik, naturala zaie frantses izatea. Parisek ederki jokutzen du beti “etnizismoaren” eta “kolaborazionismoaren” mamua, edozein sentimendu edo eskakizun legitimoren aitzia. Bego geldirik h(il)erria.

Joko-arau iruzurti horren gainetik, txano gorriek berritasun bat ekarri dute, eta jokalekua zabaldu *Bretainian bizi, erabaki eta lan egin* leloaren bidez.

Erabakitzea boterearen parte baten galdatzea da, zuzenean dagozkien erabakien hartzeko. Horretan eskoziar eredia dute hurbil, eta nazioarteak aisa konpreni lezakeen bidea dute urratu, eztabaida historiko amaigabeetan erori gabe.

Frantzia jakobinoak onar lezake? Ez ote da jendearen borondatea erosten saiatuko? Bidea ireki da dagoeneko *Etorkizuneko Itunarekin*. Zein izanen da bretainiar jendar-tearen erantzuna estatu manipulatzaile horren menpean? *Arranguretako kaieren* itxaropenak iraunen ote du? Frantsesek segur aski, txita arrautza barnean garbitu nahiko dute.

Seinale argiak piztu dira joan den udazkenean Bretainian, nola Korsikan hala Euskal Herrian. Katalunia aipatu gabe. Herriek nahi baitute beren burua administratu. Kolektiboki, alderdikerien eta beste zatiketen gainetik. Une interesgarriak Frantziaren ahultasunaz balia gaitezen. ■

